[illegible] הרק יוגי קרוך

שם ואמר רבא בר מחסיא א״ר חמא בר גוריא אמר רב תחת ישמעאל ולא תחת עכו״ם. תחת עכו״ם ולא תחת חבר. תחת חבר ולא תחת ת״ח. תחת ת״ח ולא תחת יתום ואלמנה.

תחת ישמעאל. לשמשו: ולא תחת עכו״ם. שאכזריים שהן רשעים יותר: חבר. אומה מבני פרסיים: תלמיד חכם. אם יקניטנו יענישנו וכן יתום ואלמנה מפני שדמעתם מצויה:

עין איה

זה חורבן מוחלט כי מעפר אחר יצמחו, ובאשר יתיישבו, ישובו לתקן את השגיאות הראשונות, וכל סדרי החיים שאינם ע״פ ארחות תורת ד׳ שגרמו ההפסד, יכירו, ויבנו בתוך עם ד׳[1]. אבל אם הדעה היסודית תאבד, אם לאבן פינת החיים הכלליים והפרטיים לא תחשב הקדושה ועז ד׳, כ״א כח הזרוע ולאומיות חומרית שכל מגמתה איננה התכלית הנשגבה להיות מצטרפת להתכלית העליונה שהוא חפץ השם ית׳ ושמו שנקרא על עמו, כ״א חפצים פרטיים, ולעשות את הכלל רק לכלי מגושם, להגיע על ידו כל יחיד חפץ לבבו וצרכי החיים החומריים, והגגות הפרטיים עומדים לפ״ז במדרגה גבוהה הרבה מביהכ״נ מקום הקדושה והעבודה האלהית, באופן מרשתת כזה כשתחרב עיר, חורבנה הוא חורבן עולם. כי הרוח הישראלי ילך הלך והתדלדל מאין לו קשר פנימי עם הקדושה העליונה החופפת על כלל עם ד׳ ע״י שם ד׳ עליון שנקרא עלינו, וחורבן כזה הוא חורבן שמנפש עד בשר יכלה[2]. לא כן חורבן הבא מדברים פרטיים, כשיסוד העיקרי הוא עומד בתקפו איננו כ״א חורבן עראי שסופו להבנות, בעיר זאת או במק״א, ע״כ דבר גדול עשה ר״א דעביד למתא מחסיא דלא חרבה מאותו עון, ששמר בה היסוד הראשי להיות המגמה היותר גבוהה והיותר פנימית שבחיים, הקדושה האלהית, לרומם בית אלהינו. ואם כפי יצר לב האדם נזדמנו סבות שהחריבוה, רב הוא ונכבד הדבר שלא חרבה מאותו עון. ע״כ ידענו נאמנה שהבנים הנפוצים מעיר כזאת, שכלל הקדושה הישראלית חזק ואמיץ בקרבה ועומד בה למעלה מכל תעודה צדדית שתוכל להיות [משתרשת] בכח הזמן ושטף החיים, יהיו בנים נאמנים לד׳ ותורתו ועמו, ועוד יהיו לברכה, גודרי גדר משובבי נתיבות לשבת[3].

כז. **וא״ר ב״מ אר״ח ב״ג א״ר, תחת ישמעאל ולא תחת ארומי.** מי שצריך לסור למשמעת איש בעל תאות שפלות, היא קשה מאד, כי אין לערוך שרירות לב של איש מתמכר לתאות נפשו, מ״מ אינו כ״כ קשה כמו להיות מסובל תחת עול אכזרי אשר לא ידע רחם. ישמעאלים הם שטופי זימה, מעשרה קבים זימה תשעה נטלה ערביא[1], ע״כ מדותיהם נשחתות והנתון תחתם יסבול הרבה. מ״מ גרוע מזה הנתון תחת ארום, האומה שמתנתה היא החרב[2], ודם ורצח הוא מבחירי תענוגיה, ע״כ תחת ישמעאל ולא תחת ארומי.

כח. **תחת ארומי ולא תחת חבר.** גם האיש הרע שלמען אַוַּת בצעו אין מעצור לפניו גם להרע לזולתו ברעות היותר גדולות, מ״מ כ״ז שיש לפעולותיו סדר ומטרה תכליתית יוכל הנתון תחתיו לכוין לרוחו. אמנם גרוע מזה הוא מי שנטייתו היא רק להשחית ולחבל בלא מטרה תכליתית לתועלת עצמו. והם החברים שאמרו עליהם בעשרה יוחסין[1], הראני חברין דומים למלאכי חבלה, מוכנים להשחתה והפסד באין תכלית של תועלת גם לעצמם, זה העול הוא יותר כבד מהראשון, ע״כ תחת ארומי שמ״מ יש תכלית למאויו, ולא תחת חבר הדומה למלאך חבלה באין תעודה תכליתית, ומי יכלכל רוח בער ומשחית כזה.

כט. **תחת חבר ולא תחת ת״ח.** האיש הבינוני הפשוט, אמנם גם ישר בטבעו, לא יוכל לרדת לסוף דעת חפץ של אנשים שנטו מהטבע הישר ע״י קלקוליהם המוסריים. ע״כ רע מאד הוא מצב הכבוש תחת אחד מאלה שפנו מדרך האדם הישר הטבעי, בשרירות לב או באכזריות או בחפץ השחתה, כי תשוקותיהם רחוקות מאד מטבע האיש הישר. ע״כ לא יוכל בשום אופן לצאת ידי חובה נגדם בהיותו תחת ידם. אמנם כאשר האיש הישר הוא רחוק מרדת לסוף דעתם של אנשי רשע, כן עוד יותר ויותר הוא רחוק, בהיותו איש טבעי פשוט, מרגשי לב הדקים של איש חכם לב, שכל ישעו חפצו ומעיניו הוא רק בתורה וחכמה. ע״כ יותר ממה שלא יוכל לצאת יד״ח נגד המושחתים מפני שלא ידע בתומו את ערך תביעותיהם, כן יותר מזה לא יוכל להרגיש אותן הדברים שת״ח בהיותו משוטט ברגשי קודש ותשוקות עליונות, מה שהוא ידרש מאת הסר למשמעתו למלאות בסדרי חייו. ע״כ יותר ממה שלא יוכל לצאת יד״ח נגד המושחתים, מפני שנפשו לא הושחתה לבא להכרת מדותיהם, כן יותר מזה לא יוכל לצאת יד״ח נגד ת״ח מפני שלא יוכל כלל לשער הלך נפשו ורגשי לבבו, כי משאלותיו ישתרעו לפי מדת נפשו הגדולה המשוטטת בחקרי עמקי דעה, ע״כ תחת חבר ולא תחת ת״ח.

ל. **תחת ת״ח ולא תחת יתום ואלמנה.** אם כי קשה לרדת לסוף דעת נפש החכם מצד גדולתה ונטיותיה הפרטיות הגבוהות מדרכי ההמון, מ״מ לא כ״כ רחוק הדבר מההשערה הבריאה של האיש הטבעי, מפני שלפי תכונת האדם הוא עומד להתחכם כשירצה, ותעודתו על האדמה היא לכך. ע״כ עקבות של

כו. 1. עפ״י ירמיה יב, טז. 2. עפ״י ישעיה י, יח. 3. עפ״י שם נח, יב. כז. 1. קידושין מט, ב. 2. בראשית כז, מ. כח. 1. קידושין עב, א: